

УДК 330

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-294-3-7

МИКОЛЮК О.А.

ORCID ID: 0000-0001-8526-0829

e-mail: oksanamik81@gmail.com

БОБРОВНИК В.М.

ORCID ID: 0000-0002-8996-1531

e-mail: bobrovnikvalia74@gmail.com

Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У статті проаналізовано досліджується роль інформації, що полягає у забезпеченні здатності вищого менеджменту вчасно та адекватно реагувати на світові економічні виклики задля швидкого та якісного прийняття відповідних управлінських рішень. Підкреслено, що важливим чинником у досягненні поставлених цілей стало розвинуто суспільства так і окремого підприємства є своєчасне надання достовірної, необхідної і достатньої інформації. Уточнено роль підходів до розуміння сутності інформаційного забезпечення, а також виявлено класифікаційні характеристики інформаційних ресурсів підприємства. Виявлено взаємозв'язки між досконалістю системи управління та інформаційною системою. Окреслено зовнішні та внутрішні інформаційні ресурси підприємства та визначено можливості їх використання у розвитку підприємства на основі використання сучасних цифрових технологій. Доведено, що якість та оперативність інформаційного забезпечення значною мірою впливає на ефективність будь-якої управлінської технології.

Ключові слова: управління підприємством; інформаційне забезпечення; розвиток підприємства; інформаційні ресурси; конкурентоспроможність.

OXSANA MYKOLIUK,
VALENTYNA BOBROVNYK
Khmelnytskyi National University

PECULIARITIES OF INFORMATION SUPPORT FOR ENTERPRISE MANAGEMENT

The article analyzes the role of information, which is to ensure the ability of senior management to respond in a timely and adequate manner to global economic challenges in order to quickly and efficiently make appropriate management decisions. It is emphasized that an important factor in achieving the goals of sustainable development of both society and the individual enterprise is the timely provision of reliable, necessary and sufficient information. The role of approaches to understanding the essence of information support is specified, and also classification characteristics of information resources of the enterprise are revealed. The relationship between the perfection of the management system and the information system is revealed. The external and internal information resources of the enterprise are outlined and the possibilities of their use in the development of the enterprise on the basis of the use of modern digital technologies are determined. It is proved that the quality and efficiency of information support significantly affects the effectiveness of any management technology. It is substantiated that the formation of information support is a rather complex and multifaceted process of providing a convenient and effective form of information exchange both inside the company and outside. The role of effective functioning of information support coming from three main sources is emphasized: enterprise information; information from the media and information from consulting firms. The problem of creating information support for enterprise management in order to form new prospects for their further development is actualized. The conclusion is made about the need to create a modern information infrastructure, which is a priority for the development of the business sector.

Keywords: enterprise management; information support; enterprise development; information resources; competitiveness.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

В сучасних економічних умовах інформація набуває визначального значення та безпосередньо впливає на формування перспектив подальшого економічного зростання. Водночас, в міру розвитку світових економічних відносин реалізація інформаційної функції значно ускладнилась, оскільки відображає більш складні, глобальні та швидко змінювані бізнес-процеси. Головна роль інформації, у даному контексті, полягає у забезпеченні здатності вищого менеджменту вчасно та адекватно реагувати на світові економічні виклики задля швидкого та якісного прийняття відповідних управлінських рішень. Саме своєчасне надання достовірної, необхідної і достатньої інформації фахівцям, експертам і керівникам підвищуватиме ефективність роботи підприємства [1-4]. Реалізація цілей управління, шляхом використання якісного програмного забезпечення та ефективного застосування засобів зв'язку, є важливим чинником у досягненні поставлених цілей стало розвинуто суспільства так і окремого підприємства. Інформаційна революція, що виникла шляхом стрімкого поширення інформатизації суспільства носить світовий характер та безпосередньо впливає на усі сфери життя суспільства: економіку, управління, науку, політику та ін. Роль інформації як окремого ресурсу в управлінні підприємством полягає не тільки в інформаційній підтримці діяльності роботи підприємства, але і в застосуванні нових можливостей управління його функціонування.

У зв'язку з цим, все більше виникає необхідність у дослідженні змістового наповнення, завдань інформаційного забезпечення управління підприємством, а також адаптації його особливостей до сучасних

реалій конкурентного середовища. Актуальність проблеми інформаційного забезпечення управління підприємством пояснюється також і тим, що більшість вітчизняних підприємств мають неефективну управлінську систему, обмежені фінансові можливості, недостатню забезпеченість фахівцями, низьку організаційну культуру, що водночас, підтверджує значущість та цінність окреслених питань для економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемам інформаційного забезпечення присвячено досить багато наукових праць. Найширші напрацювання в цій сфері мають Бурик З.М., Огірко О.І., Харченко В.В., Онищук В.Р., Череп А.В., Панченко О.М., Кузьмін О.Є., Нестеренко С.А., Мартинова Л.В., Правдюк А. Л., Прутська Т. Ю. та інші вчені. Автори висвітлюють теоретичні та практичні аспекти формування інформаційного середовища, механізми інтерпретації інформації, що дозволяють менеджерам отримати необхідні дані. Відзначаючи вагомість проведених досліджень, зауважимо, що опубліковані роботи охоплюють лише певне коло проблем інформаційного забезпечення управління підприємством.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Незважаючи на значний інтерес фахівців до інформаційного забезпечення підприємств та його вдосконалення, значна кількість наукових і практичних питань залишаються невирішеними. Подальшого дослідження потребують питання уточнення підходів до розуміння сутності інформаційного забезпечення, а також виявлення класифікаційних характеристик інформаційних ресурсів підприємства. Це дасть можливість більш чітко та адекватно визначити методи і форми роботи з інформацією, здійснювати організацію та контроль за інформаційними надходженнями з метою ефективного їх використання.

Формулювання цілей статті

Метою статті є уточнення сутності та особливостей інформаційного забезпечення управління підприємством в сучасних умовах розвитку економіки, виявлення підходів щодо розуміння сутності інформаційного забезпечення управління підприємством, окреслення зовнішніх та внутрішніх інформаційних ресурсів підприємства та виявлення можливостей їх використання у розвитку підприємства на основі використанням сучасних цифрових технологій.

Виклад основного матеріалу

Якість та оперативність інформаційного забезпечення значною мірою впливає на ефективність будь-якої управлінської технології. У загальному розумінні інформаційне забезпечення являє собою систему показників і засобів їх опису (класифікатори, коди, економічна документація, інформаційна база) [1; 3-7].

Інформація в цілому, може бути визначена як відомість про стан системи та навколишнього середовища, які сприймаються людиною або спеціальним пристроєм. Інформація, яка необхідна для оптимального функціонування управлінської системи, називається управлінською. Інформаційна потреба менеджерів носить характер форми ставлення до певної інформації, яка кваліфікується як необхідна для вирішення поставленого завдання. Основними факторами об'єктивної природи, що впливають на формування інформаційних потреб менеджерів, є вид управлінської діяльності, особливості виконуваних функцій, пов'язаних з різним рівнем управлінської діяльності в господарській системі [5].

Група науковців [9] вважають, що в умовах невизначеності, ефективне функціонування підприємства залежить від можливості розробки та впровадження нестандартних, креативних управлінських рішень, що приймаються на основі отриманої інформації. Зауважимо, що проблема співвідношення кількості даних та якості інформації, її корисність та актуальність, виступає основоположним фактором.

Взаємозв'язки між досконалістю системи управління та інформаційною системою, досліджено у роботі [4], де автор зазначає про можливість досягнення підприємством очікуваного економічного результату та достатнього рівня конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, лише за умови функціонування якісної системи управління підприємством. Формування такої системи управління не можливе без достовірної, своєчасної, актуальної інформації.

Отже, у наукових джерелах [7-9] виділяють наступні підходи щодо визначення сутності «інформаційне забезпечення» (рис. 1).

Таким чином, більшість науковців схиляються до думки, що інформаційне забезпечення трактується як сукупність засобів, методів і способів, інформаційних ресурсів та потоків. У науковій роботі [8] автор стверджує, що інформаційне забезпечення складається із сукупності системи показників. Автор схиляється до думки, що дані системи можуть класифікуватись за певними критеріями, а саме:

- потоків інформації – варіантів організації документообігу;
- систем кодування та класифікації інформації;
- уніфікованої системи документації;
- інформаційних масивів (файлів), що зберігаються на машинних носіях з різним ступенем організації.

Нещодавні дослідження ряду науковців свідчить, що переважна більшість опитаних менеджерів вітчизняних підприємств (53,3%) дотримуються думки, що умовою прийняття ефективних управлінських рішень є покращення інформаційного забезпечення, 49% опитуваних респондентів відповіли, що головною причиною конфліктів на робочих місцях є відсутність ефективних комунікаційних зв'язків.

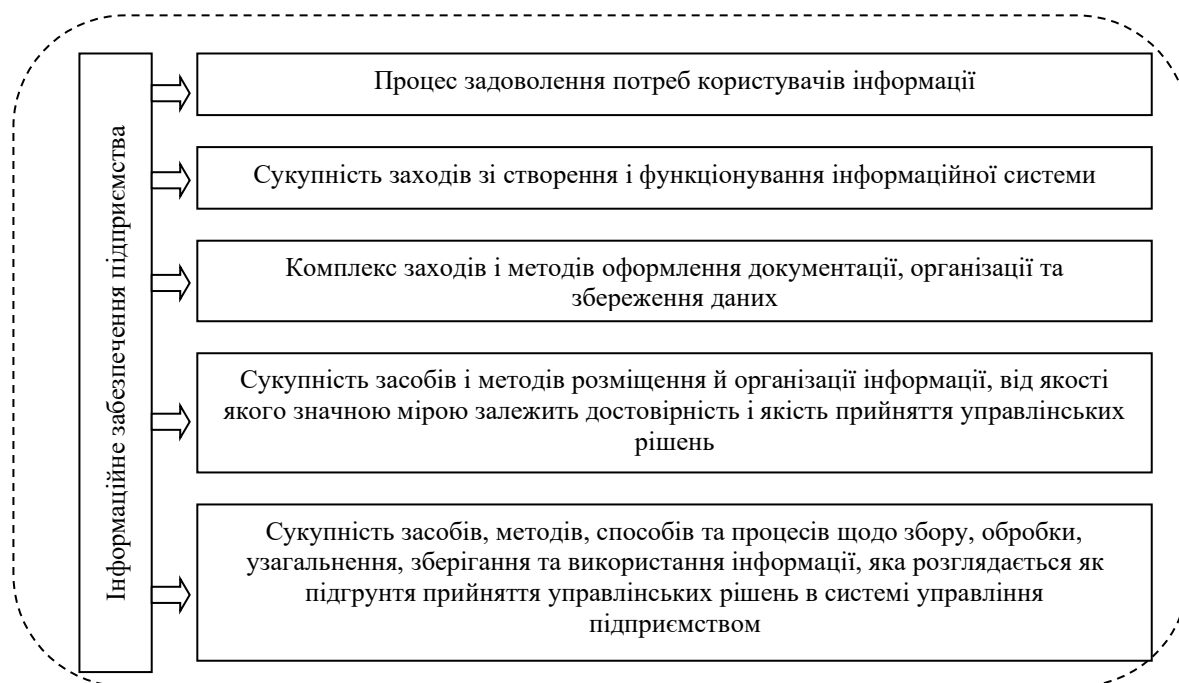

Рис. 1. Підходи щодо визначення сутності поняття «інформаційне забезпечення підприємства»

Узагальнюючи думки науковців, можна стверджувати, що формування інформаційного забезпечення являє собою досить складний та різноаспектний процес надання зручної та ефективної форми інформаційного обміну як всередині підприємства, так і ззовні. Інформаційне забезпечення є свого роду підґрунтям для подальшого розвитку підприємства, що надає можливості зростання його прибутковості, рентабельності та конкурентоспроможності. Зауважимо, що для ефективного функціонування інформаційного забезпечення необхідна інформація, яка надходить із трьох основних джерел: інформація підприємства; інформація із засобів масової інформації та інформація із консалтингових фірм.

Отже, враховуючи вищевказане, класифікуємо інформаційні ресурси підприємства [9] (рис. 2).

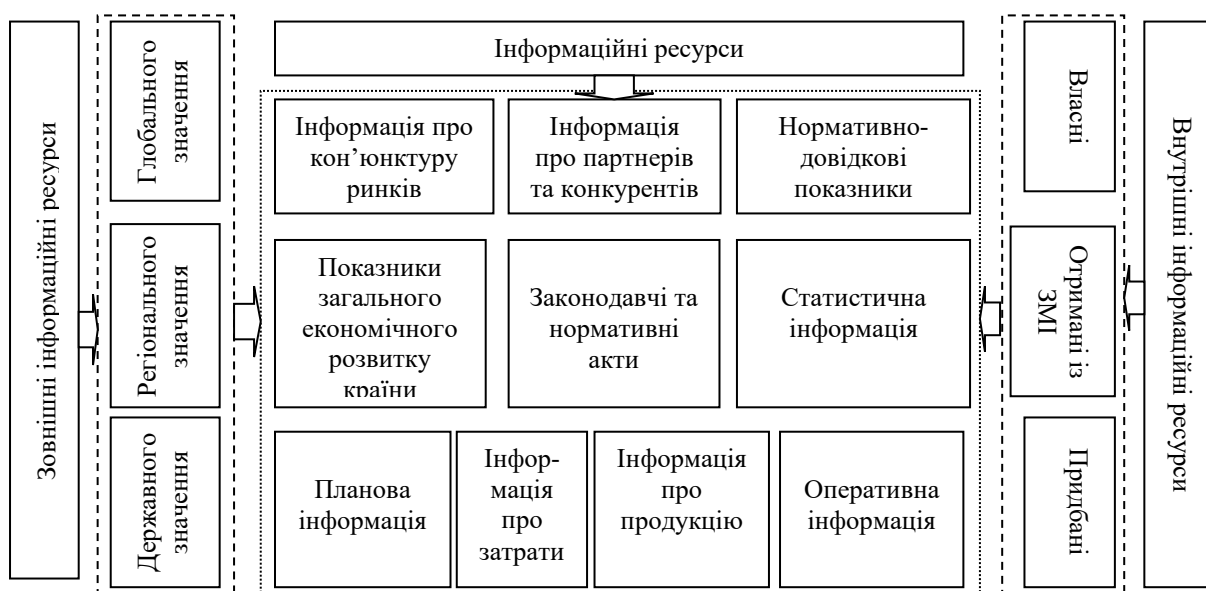

Рис. 2. Класифікація інформаційних ресурсів підприємства

Можна стверджувати, що сучасні підприємства мають неабиякий інтерес у генеруванні інформації, що характеризується високими якісними критеріями. Це дає змогу забезпечити високий рівень довіри до бізнесу з боку споживачів, постачальників та інших учасників підприємницької діяльності та матиме позитивний вплив на розвиток їх подальшої діяльності. Констатуємо, що менеджери в процесі здійснення управлінської діяльності, обґрунтування та прийняття управлінських рішень повинні оперувати своєчасною, правдивою та достовірною інформацією про усі ланки господарської діяльності підприємства. Зауважимо, що

якість інформації впливає на ефективність реалізації управлінського процесу, адже чим вищі якісні критерії інформації, тим кращі можливості менеджерів приймати оптимальні управлінські рішення.

Отже, інформаційне забезпечення являє собою накопичення та групування отриманих даних, які матимуть позитивний вплив на діяльність конкретного підприємства. Мета інформаційного забезпечення будь-якого підприємства полягає у тому, щоб на основі сукупності зібраних вихідних даних отримати оброблену, агреговану інформацію, на основі якої здійснюється прийняття оптимальних управлінських рішень. Для досягнення даної мети необхідно розв'язати ряд визначених задач, до яких належить: збір первинної інформації, її зберігання, розподіл між конкретними виконавцями та відділами, підготовка до обробки та обробка, структуризація, передача управлінському органу обробленої інформації, аналіз тощо [7-9].

Підсумовуючи вищевказане, зазначимо, що сучасний розвиток цифрових технологій має неупереджений вплив на бізнесовий світ, тому актуальною є проблема створення інформаційного забезпечення управління підприємством. Нові можливості дадуть змогу підприємствам протистояти сучасним викликам та сформувати нові перспективи для подальшого зростання, а саме: диверсифікація видів діяльності, збільшення кола основних партнерів, співпраця з різноманітними учасниками бізнес-процесів, збільшення ресурсної бази, оптимізація структури витрат, гармонізація потоків надходження доходів, оптимізація каналів збуту та ланцюгів комунікацій, розширення джерел та спектру формування пропозицій, збільшення сегментів споживачів, зростання клієнтської прихильності, розвиток інших напрямів діяльності.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Таким чином, інформаційне забезпечення управління підприємством повинно бути достовірним, своєчасним і точним для прийняття ефективного управлінського рішення щодо подальшого розвитку підприємства.

У статті уточнено сутність та особливості інформаційного забезпечення управління підприємством в сучасних умовах розвитку економіки, виявлено вплив сучасних інформаційних технологій на умови управління підприємствами, здійснено класифікацію інформаційних ресурсів підприємства, обґрунтовано завдання й підходи щодо визначення сутності поняття «інформаційне забезпечення підприємства». Створення сучасної інформаційної інфраструктури є пріоритетним завданням для розвитку підприємницького сектору. Перспективи подальших досліджень пов'язані з необхідністю розробки практичних рекомендацій щодо інформаційного забезпечення вітчизняних підприємств, що і буде об'єктом наших подальших наукових розвідок.

Література

1. Бурик З.М., Огірко О.І. Інформаційні технології забезпечення сталого розвитку в контексті формування нової науково-технічної парадигми. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2017. № 1(2). С. 24–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2017_1%282%29__8 (дата звернення: 03.04.2021).
2. Харченко В.В., Онищук В.Р. До питання інформаційного забезпечення управління аграрного підприємництва. URL : irbis-nbuv.gov.ua (дата звернення: 20.03.2021).
3. Петренко С.М. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем: монографія / С.М. Петренко Донецьк: ДонНУЕТ, 2007. – 290 с.
4. Череп А.В., Панченко О.М., Птіцина Л.А. Інформаційне забезпечення в системі управління промисловим підприємством: монографія. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. – 266 с.
5. Кузьмін О.Є. Формування і використання інформаційної системи управління економічним розвитком підприємства : монографія / О.Є. Кузьмін, Н.Г. Георгіаді. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2006. – 368 с.
6. Черноіванова Г.С. Інформаційне забезпечення в системі управління інноваційною складовою підприємств. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2018. Вип. 31. – С. 58-61
7. Фостолович В.А. Інформаційно-аналітична база в інтегрованій системі управління підприємством. Проблеми економічного, облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством: матеріали II Всеукр. наук.-практич. конф. молод. учених, 8 грудня 2016 року – Вінниця. – «Едельвейс і К». С.179-181.
8. Нестеренко С.А., Мартинова Л.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління ризиками господарської діяльності підприємств зернопродуктового підкомплексу // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2018. № 1(36). С. 253-262
9. Правдюк А. Л., Прутська Т. Ю., Правдюк М. В. Інформаційне забезпечення управління підприємницькою діяльністю на засадах інституціоналізму: монографія / А. Л. Правдюк, Т. Ю. Прутська, М. В. Правдюк / – Київ: «Центр учбової літератури», 2019. – 360 с.

References

1. Buryk Z.M., Ohirko O.I. Informatsiini tekhnologii zabezpechennia staloho rozvytku v konteksti formuvannia novoi naukovo-tekhnichnoi paradyhmy. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». 2017. № 1(2). S. 24–28. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2017_1%282%29__8 (data zvernennia: 03.04.2021).

2. Kharchenko V.V., Onyshchuk V.R. Do pytannia informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia ahrarynoho pidpriemnytstva. URL : irbis-nbuv.gov.ua (data zvernennia: 20.03.2021).

3. Petrenko S.M. Informatsiine zabezpechennia vnutrishnoho kontroliu hospodarskykh system: monohrafiia / S.M. Petrenko Donetsk: DonNUET, 2007. □ 290 s.

4. Cherep A.V., Panchenko O.M., Ptitsyna L.A. Informatsiine zabezpechennia v systemi upravlinnia promyslovym pidpriemstvom: monohrafiia. Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet, 2014. □ 266 s.

5. Kuzmin O.Ie. Formuvannia i vykorystannia informatsiinoi systemy upravlinnia ekonomichnym rozvytkom pidpriemstva : monohrafiia / O.Ie. Kuzmin, N.H. Heorhiadi. □ Lviv: Vyd-vo Nats. un-tu «Lvivska politekhnik», 2006. □ 368 s.

6. Chernovanova H.S. Informatsiine zabezpechennia v systemi upravlinnia innovatsiinoiu skladovoiu pidpriemstv. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia : Ekonomika i menedzhment. 2018. Vyp. 31. □ S. 58-61

7. Fostolovych V.A. Informatsiino-analitychna baza v intehrovani systemi upravlinnia pidpriemstvom. Problemy ekonomichnoho, oblikovoho, kontrolnoho i analitychnoho zabezpechennia upravlinnia pidpriemstvom: materialy II Vseukr. nauk.-praktych. konf. molod. uchenykh, 8 hrudnia 2016 roku □ Vinnytsia. □ «Edelweis i K». S.179-181.

8. Nesterenko S.A., Martynova L.V. Informatsiino-analitychne zabezpechennia upravlinnia ryzykamy hospodarskoi diialnosti pidpriemstv zernoproduktovoho pidkompleksu // Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnogo ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky). 2018. № 1(36). S. 253-262

9. Pravdiuk A. L., Prutska T. Yu., Pravdiuk M. V. Informatsiine zabezpechennia upravlinnia pidpriemnytskoiu diialnistiu na zasadakh instytutsionalizmu: monohrafiia / A. L. Pravdiuk, T. Yu. Prutska, M. V. Pravdiuk / – Kyiv: «Tsentr uchbovoi literatury», 2019. – 360 s.

Надійшла / Paper received : 04.02.2021

Надрукована / Printed : 10.03.2021